

Bokmeldinger

HELJE KRINGLEBOTN SØDAL (red.),
TORLEIV AUSTAD, PAUL LEER-SALVESEN OG
BERNT T. OFTESTAD:

Det kristne Norge. Innføring i konfesjonskunnskap.
Høyskoleforlaget, Kristiansand 2002, 330 s.

Endelig er det kommet en norsk lærebok som med henblikk på metode, perspektiv og presisjonsnivå kan måle seg med Einar Mollands konfesjonskunnskap fra 1961/1976! Det er flere grunner til at Mollands lærebok lenge ikke hadde noen konkurrent. Den begrenset seg ikke til det norske kirkelandskapet, men ga leseren et perspektiv som reflekterte trossamfunnenes internasjonale betydning. Som lærebok var den banebrytende i norsk sammenheng fordi den var blitt kommentert av representanter for de respektive kirkesamfunn før manuskriptet ble trykket. Videre var presentasjonen preget av den empati med hvert enkelt

kirkesamfunn som gav seg ut fra Mollands økumeniske grunnholdning.

Etter Mollands død meldte behovet seg snart for en oppdatert fremstilling om kristenhetens trossamfunn. Da det endelig ble gjort et verdig forsøk på å skape en arvtaker, skjedde det i Trondheim i 1993. Peder Borgen og Brynjar Haraldsø redigerte *Kristne kirker og trossamfunn* og bidro sammen med en rekke andre enkeltforfattere til å utgi den første norske konfesjonskunnskap med et innenfra-perspektiv. Historisk sett var dette nytt i norsk kontekst. Fordelene med et innenfra-perspektiv er at den enkelte forfatter tilhører

det trossamfunn han/hun beskriver. Vedkommende vil med stor kraft kunne få frem kirkesamfunnets egenart innenfor kristenheten. Ulempen kan være at vedkommende lett blir nærsynt og perspektivløs. En svakhet ved fremstillingen i Borgen/Haraldsø er at kirkesamfunnene alle har fått tildelt like stort sideantall, uansett hvor tallmessig store eller små de er innen- og utenfor Norges grenser. Videre er fremstillingen svært begrenset til Norge og mangler i for stor grad det verdensvide perspektivet som kan gi leseren inntrykk av kirkesamfunnenes internasjonale betydning. Endelig har det ikke lyktes alle forfatterne å holde seg til én felles mal. Dette gjør det vanskelig for leseren å foreta selvstendige sammenligninger mellom konfesjonell identitet i de forskjellige kirkesamfunnene.

I *Det kristne Norge* er det valgt et utenfra-perspektiv. Helje Kringlebotn Sødal har i et innledende kapittel om metode redegjort for hva slags problemstillinger den står overfor som skal studere eller formidle konfesjonskunnskap. Ikke minst drøftes bruken av ulike kategorier og konfesjonskunnskapens målsetting. Når utenfraperspektivet er valgt, bør det få allmenn tilslutning. Det innebærer at de fire artikkelforfatterne skriver om andre

trossamfunn enn dem de selv tilhører. Forfatterne får dermed tilstrekkelig avstand til det aktuelle stoffet til å skaffe seg et godt og kritisk fugleperspektiv. Dette skjer likevel ikke på bekostning av et saklig og empatisk forhold til de kirkesamfunn som omtales. Det blir også mulig å anvende samme type problemstillinger på alle de trossamfunn som læreboken presenterer, uavhengig av enkeltforfatterens personlige preferanser. Dermed får trossamfunnene en metodisk lik behandling. Og for å unngå at fremstillingen skal bli preget av unødig subjektivitet, har de fire, i likhet med Einar Molland, forelagt kapitlene for de respektive trostradisjoners representanter. Deres kommentarer til fremstillingen er blitt hørt og vurdert før læreboken ble slutført. Dermed har den unngått å bli tendensiøs eller å tape elementer som det enkelte trossamfunn anser som vesentlige.

At fremstillingen er metodisk ensartet, betyr at hvert kapittel adresserer kirkesamfunnet med henblikk på utbredelse, kirkerom, gudstjeneste, lære og ordning. Det blir samtidig gjort rede for konfesjonens plass i det norske kirkelandskapet, dets ethos og utadrettede virksomhet inklusive misjon og diakoni. Forfatterne har dessuten fått tilstrekkelig han-

dlingsrom til å behandle mer inngående de kirkesamfunn som ut fra sin tallmessige utbredelse må anses å være viktigere enn andre. Eksempelvis har Den romersk-katolske kirke blitt viet 45 sider mens Det Norske Misjonsforbund 13.

Beskrivelsen av hvert kirkesamfunn er saklig og oppdatert. Fremstillingen er god både teologisk og pedagogisk. Språket byr heller ikke på vesentlige hindringer. Hvert kapittel begynner med et innsteg i form av en situasjonsbeskrivelse. Her inviteres leseren med på en gudstjeneste eller en annen vesentlig begivenhet i vedkommende kirkesamfunn. Så følger en systematisk fremstilling av kirkesamfunnet hvor målet åpenbart har vært å gi god oversikt. Leseren får med seg god, relevant og tilstrekkelig informasjon til å danne seg et bilde av hver konfesjons identitet og særpreg. Det er tydelig at forfatterne er fortrolige med det stoffet de presenterer.

Ekstra gledelig er det at boken har fått med et kapittel om økumenikk, skrevet av Torleiv Austad. Her har boken ivaretatt en tradisjon fra Molland via Borgen/Haraldsø som er kommet for å bli. En fremstilling av de kristne konfesjoner må nemlig suppleres med en fyldig orientering om den økumeniske bevegelses

vilkår, virkemidler, mål og resultater. For også Det nye testamente viser at vitnesbyrdet om Jesus Kristus må fremstå med ytre samstemmighet for at mennesker skal komme til troen på ham (jf Joh 17,21).

I sin anmeldelse i *Vårt Land* etterlyser Liv Riiser med rette illustrasjoner og billedmateriale i boken. Riktignok er teksten interessant nok til å holde leserens oppmerksomhet fanget, men etterlysningen er like fullt på sin plass. I større og større utstrekning er vi som teologer og pedagoger blitt gjort oppmerksomme på hvor viktig sanseinntrykk og estetisk utforming av kirkerom og kirketekstiler er for å forstå et kirkesamfunns gudstjenesteliv og læremessige egenart. Både rik utsmykning og mangel på sådan gir signaler om hvordan et kirkesamfunn bruker eller ikke bruker det estetiske i sin tjeneste. Illustrasjoner i en lærebok behøver ikke begrense seg til å gjengi kirkerom og kirketekstiler, men kan like gjerne gjengi andre motiver som beforder visuelle uttrykk for vedkommende kirkesamfunn.

Læreboken er utstyrt med godt noteapparat og fyldig bibliografi. Sist i hvert kapittel fins dessuten en litteraturoversikt med forslag til videre lesning. Denne kunne med fordel vært utvidet noe, særlig med tanke

på referanser til litteratur som løfter frem kirkesamfunnenes internasjonale tilhørighet og egenart.

I et stadig mer internettorientert samfunn er det prisverdig at hjemmesidene til de ulike trossamfunn er anført, der slike er kjent. Siden mange av kapitlene omhandler verdensomfattende trossamfunn, hadde det også vært nyttig å få anført nettsideadresse til de viktigste internasjonale informasjonsstedene. Det gjelder for eksempel Den ortodokse kirke, hvor det bl a fins et godt nettsted i Finland, eller for Den romersk-katolske kirke, hvor Vatikanets hjemmeside er imponerende.

Det mangler en generell veiledning i læreboken til ansvarlig bruk av slike hjemmesider. Til tross for at de enkelte trossamfunn står ansvarlige for den informasjonen de formidler, er det slett ikke sikkert at alle nettsted er like godt kvalitetssikret, eller at informasjonen som gis er vederheftig som kildemateriale. Én grunn er at de(n) ansvarlige for hjemmesidene ikke nødvendigvis har den tilstrekkelige faglige og metodiske bevissthet som trengs for å vurdere kritisk det materialet som formidles. Dette til tross, nettsidehenvisningene er en utmerket hjelp og gir leseren anledning til å prøve innholdet i de enkelte kapitlene

på materialet som fins på trossamfunnenes hjemmesider. Særlig nyttige vil disse adressene kunne være med tanke på tilveksten av nytt materiale av betydning for trossamfunnet. Ikke minst gjelder dette eventuelle økumeniske avtaler, offisielle uttalelser eller oppdaterte statistikker over medlemskap og virksomhetssområder.

Som supplement til boken har forlaget lagt ut en artikkel på internett med tittelen "Det kristne mangfoldet i Norge - noen pedagogiske utfordringer". (Den ligger under 'Bibliotek' på adressen <http://www.hoyskoleforlaget.no>.) Denne er særlig beregnet for lærere og lærerstudenter, men er også en utmerket ressurs til å forstå de utfordringer personer står overfor som skal formidle konfesjonskunnskap i et stadig mer mangfoldig samfunn, konfesjonelt sett.

Gjennom *Det kristne Norge* har kristendoms- og teologistuderende fått et godt verktøy som forfattere og forlag kan være stolte av. Hvis jeg skulle få komme med ytterligere ett ønske, måtte det være at en i neste utgave får med enda mer stoff om hvert enkelt kirkesamfunns internasjonale tilhørighet, nettverksforbindelser og virksomhet.

Thor Strandencæs